

**การออกแบบลวดลายผ้าพิมพ์เพื่อส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนแพรกกนามแดง จังหวัดสมุทรสงคราม
กรณีศึกษาร้านข้าวใหม่ปลามัน**

**Printed Fabric Patterns Design for Promoting Development of Tourism of Phraek Nam
Daeng Community, Samut Songkram Province: Case Study of Khao Mai Pla Mun Restaurant**

สุวิธ สาดสังข์ ชัยชาญ จารุกุล

Suwit Sadsang Chaichan Jaruklas

สาขาวิชาการออกแบบเครื่องแต่งกาย คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

สาขาวิชาการออกแบบผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Fashion Design Faculty of Fine and Applied Arts, Suan Sunandha Rajabhat University

Program in Creative product design Faculty of Fine and Applied Arts, Suan Sunandha Rajabhat University

E-mail suwit.sa@ssru.ac.th chaichan.ja@ssru.ac.th

(Received : Jul 29,2021 Revised : May 5,2022 Accepted : Jun 13,2022)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1.เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา วิถีชีวิต เอกลักษณ์ของชุมชนตำบลแพรกกนามแดง อำเภออัมพวา จ.สมุทรสงคราม 2.เพื่อศึกษาองค์ประกอบศิลป์และวิธีการสร้างสรรค์งานลวดลายผ้าพิมพ์ จากแนวทางการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการสร้างสรรค์งานออกแบบลวดลายผ้าพิมพ์เพื่อส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวกลุ่มข้าวใหม่ปลามัน ตำบลแพรกกนามแดง อำเภออัมพวา จ.สมุทรสงคราม ซึ่งเป็นกลุ่มที่ได้มีการถ่ายทอดเรื่องราว แนวความคิดและการอนุรักษ์สืบทอดความรู้พื้นถิ่น และเอกลักษณ์ภายในชุมชนของตน วิถีชีวิตที่มีรูปแบบตามแบบแผนสืบทอดกันมารุ่นสู่รุ่นนำมาประยุกต์ใช้ต่อการสืบสานให้กลุ่มคนรุ่นหลังได้รู้จักการพัฒนาอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยจึงได้นำแนวทางดังกล่าวมาใช้ในการศึกษาผลงานวิจัยฉบับนี้ ด้วยวิธีการสร้างสรรค์ลวดลายผ้าพิมพ์จากแนวคิด เรื่องราว วิถีชีวิต ธรรมชาติและสิ่งรอบตัวที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของชุมชนกลุ่มข้าวใหม่ปลามันและพื้นที่โดยรอบ นำมาถ่ายทอดเรื่องราวผ่านการสร้างสรรค์ลวดลายผ้าพิมพ์ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ต่อการสร้างองค์ความรู้ด้านการสร้างสรรค์ลวดลายและการพัฒนาเป็นสินค้าผลิตภัณฑ์อื่นๆ ที่สามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวของกลุ่มชุมชนข้าวใหม่ปลามันได้หลากหลายประโยชน์การใช้สอย ในอนาคต

คำสำคัญ : วิถีชีวิต, ผ้าพิมพ์, เอกลักษณ์

Abstract

The objectives of this research are: 1) to study on background, way of life, and uniqueness of Phraek Nam Daeng Sub-District, Amphawa District, Samut Songkhram Province 2) to study on composition and methods of printed fabric pattern creation based on the guidelines for building knowledge on printed fabric patterns design for promoting development of tourism of Khao Mai Plan Man Group, Phraek Nam Daeng Sub-District, Amphawa District, Samut Songkram Province that had been inherited on stories, concepts, conservation of local knowledge and uniqueness of community, and traditional way of life from generation to generation. These guidelines were applied to inheritance in order to enable new generation to know sustainable development. Therefore, the researcher applied such guidelines to this research through the methods of creation of printed fabric patterns based on concepts, stories, way of life, nature, and surrounding things representing uniqueness of Khao Mai Plan Man Community and surrounding areas. The stories were conveyed through pattern creation and development as other products that could promote tourism of Khao Mai Plan Man Group with various ways of utilization in the future.

Keywords : way of life, printed fabric, uniqueness

หลักการและเหตุผล

ด้วยสภาพสังคมในยุคปัจจุบันนี้ที่มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ชีวิตที่แตกต่างจากเดิมในอดีต ค่านิยมในการใช้ชีวิตที่มีเพิ่มมากขึ้น ตลอดจนการพัฒนาก้าวเข้าสู่สังคมเทคโนโลยีอุตสาหกรรมที่มีผลกระทบต่อการใช้ชีวิตในหลากหลายด้านหลากหลายมุมมองด้วยเช่นกัน จากภาวะสังคมดังกล่าวในช่วงต้นที่มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปอย่างไม่หยุดนิ่ง สิ่งหนึ่งที่สามารถเกิดการเปลี่ยนแปลงตามไปทีละเล็กละน้อย โดยที่เราไม่ได้ทันสังเกต นั่นคือ คุณค่าทางภูมิปัญญาการสร้างสรรค์ลวดลายสิ่งทอพื้นบ้านและผ้าพิมพ์ลวดลายของไทยต่อสังคมคนรุ่นใหม่ในวันนี้ก็อาจจะเลือนหายและให้ความสนใจน้อยลงไปทุกที

สิ่งทอพื้นเมืองและผ้าพิมพ์ลวดลายของไทยจัดว่าเป็นงานหัตถศิลป์หนึ่งที่เกิดจากภูมิปัญญาของนักออกแบบลวดลายผ้าพื้นบ้านของไทยในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งแต่ละท้องถิ่นก็มีลักษณะรูปแบบการทอ ลวดลาย และสีสันทันทีมีเอกลักษณ์เฉพาะแตกต่างกันออกไปตามแต่ละชุมชน เช่น ผ้าทอยกดอกกำพูน ผ้าทอมือไทยทรงดำ ผ้าไหมมัดหมี่ปักธงชัย ผ้าพิมพ์ลายไหมพัสตร์ เป็นต้น ความประณีตของชิ้นงานและกระบวนการสร้างสรรค์ลวดลายที่มีขั้นตอนรายละเอียดที่พิถีพิถันสมกับเป็นงานช่างฝีมือของไทยนั้น ล้วนต้องใช้ความชำนาญและความเชี่ยวชาญที่สืบทอดจากภูมิปัญญาชาวบ้านแต่เดิมในอดีตถ่ายทอดสู่รุ่นต่อรุ่น ทำให้ผลงานสิ่งทอผ้าพื้นบ้านและผ้าพิมพ์ลวดลายของไทยมีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับของคนทั้งโลก แต่จากเหตุผลในเรื่องของความประณีตของการสร้างสรรค์สิ่งทอพื้นเมืองที่ทรงคุณค่านั้น ก็มีข้อจำกัดในเรื่องของการสร้างสรรค์งานคือ เรื่องของระยะเวลาที่ใช้ในการผลิตนั้นค่อนข้างช้าเนื่องจากมีกระบวนการและขั้นตอนในการทำงานต่าง ๆ ค่อนข้างมาก จึงทำให้งานสร้างสรรค์สิ่งทอและการออกแบบลวดลายโบราณนั้นออกมาในปริมาณที่มีความจำกัด และราคาค่อนข้างสูงเนื่องจากความละเอียดของงานและระยะเวลาในการผลิต จึงอาจตอบสนองความต้องการแก่ผู้บริโภคที่มีความชื่นชอบแค่บางกลุ่มเท่านั้นไม่อาจตอบสนองต่อความต้องการของตลาดในวงกว้างเช่นกลุ่มคนรุ่นใหม่ กลุ่มวัยรุ่นหรือกลุ่มวัยทำงานตอนต้น ที่ต้องการความแตกต่าง สวยงามและราคาที่สามารถหาซื้อได้สะดวก ตลอดจนความหลากหลายในโอกาสการสวมใส่ที่มากขึ้น

การออกแบบลวดลายผ้าพิมพ์เป็นการสร้างสรรค์ลวดลายผ้าวิธีหนึ่งที่ได้รับการนิยมนำมาใช้ในการทอสิ่งทอปัจจุบัน เนื่องจากเป็นการเพิ่มความสวยงามของผ้าในส่วนของการลวดลายลงบนสิ่งทอโดยใช้เทคโนโลยีการพิมพ์ในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการพิมพ์ซิลค์สกรีน ดิจิตอลปริ้น หรือการทำทรานซ์เฟอร์บนผืนผ้า เป็นต้น ซึ่งในปัจจุบันสามารถทำได้โดยง่ายและต้นทุนในการผลิตก็ไม่สูงมากนักแถมใช้ระยะเวลาในการผลิตได้รวดเร็วและสามารถพิมพ์ได้จำนวนครั้งทีละมากๆ จึงทำให้เทคนิคการพิมพ์นี้เป็นที่ยอมรับและแพร่หลายในวงการการออกแบบสิ่งทอไทยที่น่าสนใจอย่างหนึ่งในยุคสมัยปัจจุบัน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเล็งเห็นช่องทางโอกาสในการหาแนวทางการสร้างสรรค์งานออกแบบที่น่าสนใจรูปแบบใหม่ ๆ ให้กับตลาดสิ่งทอไทยในยุคปัจจุบันที่อาจจะยังไม่ค่อยเด่นชัดนักทางด้านการสร้างสรรค์อย่างเหมาะสม โดยการนำวิธีการคิดการออกแบบลวดลายสิ่งทอตามวิถีชาวบ้านของไทยผสมผสานกับการเทคโนโลยีการพิมพ์สมัยใหม่ในการพิมพ์ลวดลายผืนผ้า การนำลวดลายสิ่งทอจากกลุ่มชาวบ้านพื้นเมืองในท้องถิ่นต่างๆ มาประยุกต์สร้างสรรค์งานออกแบบลวดลายผ้าพิมพ์ให้เกิดเอกลักษณ์ ความสวยงามและความเหมาะสมที่ลงตัวต่อการสวมใส่ในยุคสมัยปัจจุบัน แต่ผู้วิจัยยังคงเน้นความสำคัญในเรื่องรูปแบบ เอกลักษณ์ความงาม และความประณีตอย่างวิถีชาวบ้านของไทยในการสร้างสรรค์ลวดลายสิ่งทอแต่เดิมในอดีต

ในงานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ศึกษา ในชุมชนตำบลแพรกหนามแดง อำเภอมโนรมย์ จ.สุพรรณบุรี ซึ่งมีสภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มดินเหนียวมีความลาดเอียง มีลำคลองเชื่อมโยง ๓๖ ลำคลองจึงมีการไหลเวียนของน้ำขึ้นลงตลอดทั้งปี น้ำในลำคลองไหลใสสะอาด หน้าฝนก็มีน้ำหลากที่พัดพาปุ๋ยธรรมชาติมาทำให้ดินอุดมสมบูรณ์ “น้ำมาปลากินมด น้ำลดมดกินปลา” ชาวบ้านส่วนใหญ่จึงมักตั้งบ้านเรือนอยู่ริมฝั่งลำคลอง เพื่อใช้น้ำในการอุปโภค บริโภคเป็นการประกอบอาชีพต้องพึ่งพาสายน้ำเป็นหลัก ในอดีตคนส่วนใหญ่ทำชาวนาปลูกข้าวและทำสวนมะพร้าว ช่วงฤดูฝนที่มีน้ำหลากจะมีน้ำจืดปริมาณมากก็จะทำนาข้าว ส่วนพันธุ์ข้าวที่ใช้ในการเพาะปลูกก็จะใช้พันธุ์ข้าวพื้นเมืองคือข้าวเหลืองประทิวหรือเหลืองรอดหนี เพราะข้าวพันธุ์นี้มีคุณสมบัติในการหนีน้ำเพราะมีลำต้นสูงและสนองต่อปุ๋ยอินทรีย์เป็นอย่างมาก ส่วนฤดูแล้งน้ำจืดมีน้อยก็จะหยุดทำนา บางส่วนก็มีการปลูกมะพร้าวร่วมกับการทำนาในร่องสวนและเลี้ยงสัตว์ พื้นที่ตั้งของตำบลแพรกหนามแดงในอดีตนั้นเคยเป็นพื้นที่ทะเลตื้นมาก่อน และชายทะเลนั้นพบว่ามีป่าหวายที่ประมาณหัวเขาจีน-เขาอีโก้ และเมืองคูบัวตัวเขยี่สารและเขาตะเคราเป็นเกาะเล็กๆอยู่ชายฝั่งทะเล ตามหลักฐานทางโบราณคดีการตั้งถิ่นฐานของคนโบราณ บริเวณรอบพื้นที่ตำบลแพรกหนามแดงมีคนหลายภาษาและหลายเชื้อชาติมาก ที่มาตั้งถิ่นฐานอยู่ เช่นคนจีนจะพบว่าอพยพมาก็จะตั้งถิ่นฐานอยู่ตามเมืองปากแม่น้ำหรือตามแนวชายทะเล เช่นชุมชนตำบลบางตะบูน ชุมชนเขยี่สาร ชุมชนคลองโคกและปากแม่น้ำแม่กลอง ส่วนชุมชนชาวมอญก็พบได้ในชุมชนคลองมอปลัดและชุมชนบางจะเกร็ง ส่วนชุมชนเขยี่อ้อยและชุมชนหัวเขาจีนก็จะพบว่าเป็นชุมชนลาวโซ่งหรือไทยทรงดำ และทางแถบอำเภอบางแพก็จะพบว่ามีชุมชนเขมรลาวเดิมหรือเขมรไทยเดิม ถือได้ว่าเป็นพื้นที่ที่มีการรวมหลายวัฒนธรรมหลายเชื้อชาติผสมผสานกัน นอกจากนี้ยังมีเรื่องสินค้าที่มีชื่อเสียงและเป็นเอกลักษณ์สินค้าของชุมชนและพื้นที่โดยรอบที่เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง ว่ามีความโดดเด่นและเป็นที่รู้จักได้แก่ ปลาทุบแม่กลอง ต้นชะคราม ปลาหมอเทศ ข้าวเหลืองประทิว ยอดหนามพุงตอ นาเกลือสมุทร เป็นต้น ซึ่งสามารถนำมาสร้าง

เอกลักษณ์ในการออกแบบลวดลายและสร้างสรรค์ลวดลายผ้าพิมพ์ การออกแบบลวดลายผ้าพิมพ์เพื่อส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนแพรภนาแดง จังหวัดสมุทรสงคราม (กรณีศึกษาร้านข้าวใหม่ปลามัน) ให้มีความหลากหลายได้อย่างสวยงามและสามารถนำไปพัฒนาประยุกต์ใช้ต่อการออกแบบที่หลากหลายได้ในอนาคต

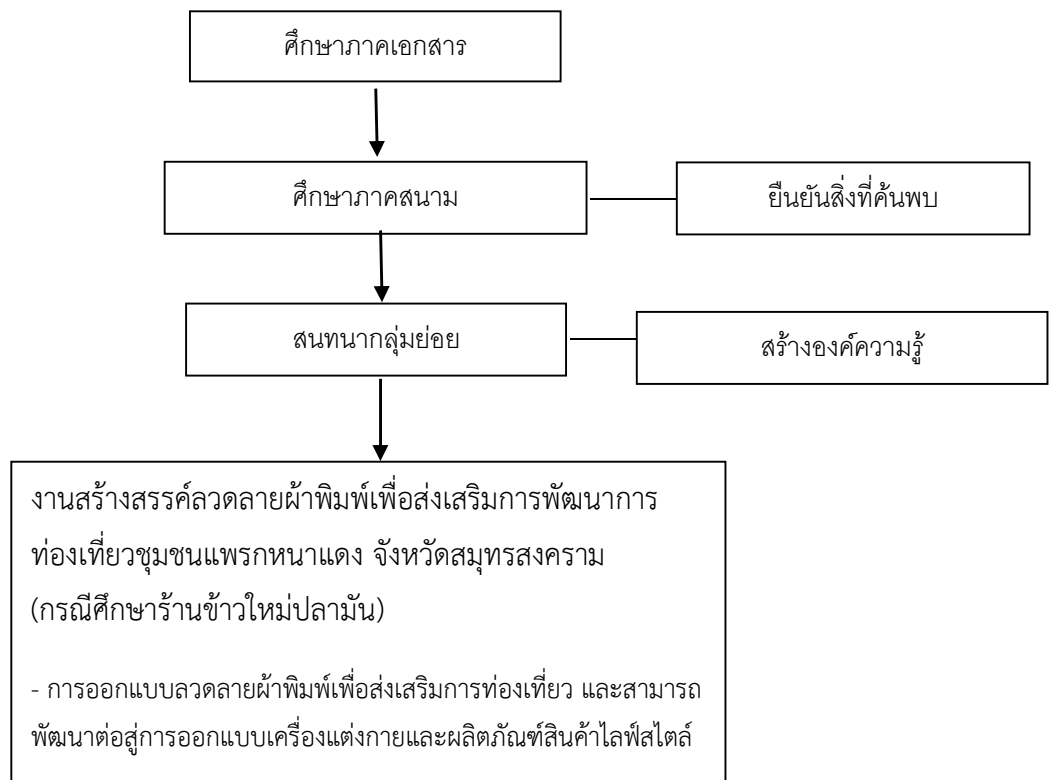
วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

- 1 เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา วิถีชีวิต เอกลักษณ์ของชุมชนตำบลแพรภนาแดง อำเภอมโนรมย์ จ.สมุทรสงคราม
- 2 เพื่อศึกษาองค์ประกอบศิลป์และวิธีการสร้างสรรค์งานลวดลายผ้าพิมพ์

ระเบียบวิธีวิจัย

เป็นการวิจัยสร้างสรรค์ ที่ศึกษาถึงข้อมูล จากเอกสารและรูปภาพผลงานเพื่อสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการออกแบบลวดลายผ้าพิมพ์ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนแพรภนาแดง จังหวัดสมุทรสงคราม (กรณีศึกษาร้านข้าวใหม่ปลามัน) เป็นการนำข้อมูลจากการศึกษาและลงพื้นที่สำรวจและเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ต่อการออกแบบงานศิลปกรรม การออกแบบลวดลายผ้าพิมพ์ได้อย่างเหมาะสมและสวยงาม โดยผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากการศึกษาภาคเอกสาร การศึกษาพื้นที่ชุมชนแพรภนาแดง จังหวัดสมุทรสงคราม (กรณีศึกษาร้านข้าวใหม่ปลามัน) และการศึกษาโดยรับฟังความเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาเป็นแนวทางในการพัฒนาผลงานสร้างสรรค์การออกแบบลวดลายผ้าพิมพ์ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมอนุรักษ์เชิงพัฒนาศิลปวัฒนธรรมและการส่งเสริมพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน และเป็นแนวทางในการเผยแพร่กระบวนการคิดวิธีการออกแบบลวดลายผ้าพิมพ์จากลวดลายสิ่งทอพื้นเมืองรูปแบบใหม่ ซึ่งเป็นการสร้างเอกลักษณ์ที่มีความโดดเด่น และการผสมผสานการออกแบบลวดลายผ้าพิมพ์จากแนวคิดการออกแบบลวดลายสิ่งทอของชาวบ้านหรือชุมชนในอดีตมาประยุกต์พัฒนางานสร้างสรรค์การออกแบบลวดลายพิมพ์ผ้าจากเทคโนโลยีที่มีความเหมาะสมต่อยุคสมัยปัจจุบัน จนเกิดความร่วมมือขึ้น และเป็นอีกแนวทางการเลือกหนึ่งต่อการสร้างสรรค์ผลงานที่มีความน่าสนใจต่อวงการการออกแบบสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มของไทยและสากล

กรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย

ตารางที่ 1 : กรอบแนวความคิดงานวิจัย

ผลการดำเนินงาน

จากความสำคัญและความน่าสนใจของพื้นที่ชุมชนแพรกกหนามแดง จังหวัดสมุทรสงครามซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีเอกลักษณ์และความน่าสนใจในชุมชนด้านต่างๆ ที่มีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็งและมีการพัฒนาชุมชนทั้งในรูปแบบ การเรียนรู้และงานวิจัย เพื่อส่งเสริมพัฒนาชุมชนให้เป็นที่รู้จักและเกิดการเรียนรู้เพื่อการดำรงชีพและเศรษฐกิจของชุมชนที่เข้มแข็งและยั่งยืน ทำให้ผู้วิจัยได้เกิดแนวคิดที่จะทำการศึกษาถึงเอกลักษณ์ของชุมชนและของดีที่มีชื่อเสียง นำมาสร้างสรรค์และพัฒนาประยุกต์ใช้ต่อการออกแบบลวดลายผ้าพิมพ์ที่มีความสวยงามและเหมาะสมตามยุคสมัยเพื่อสามารถนำไปใช้ประโยชน์หรือเป็นแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของพื้นที่ชุมชนแพรกกหนามแดงได้ ในกิจกรรมและส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้ในอนาคต และเกิดประโยชน์ทั้งต่อชุมชน เศรษฐกิจ และการท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักเพิ่มมากขึ้น

การออกแบบลวดลายผ้าพิมพ์เพื่อส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนแพรกกหนามแดง จังหวัดสมุทรสงคราม (กรณีศึกษาร้านข้าวใหม่ปลามัน) ผู้วิจัยได้ทำการออกแบบลวดลายผ้าพิมพ์โดยนำเอกลักษณ์ของดีของเด่นของชุมชน เช่น ปลาหูช้างคอกหัก ใบชะคราม กะปิ น้ำตาลมะพร้าว เป็นต้น รวมถึงกลุ่มของสัตว์น้ำหรือสัตว์ประมงในพื้นที่ที่นิยมทำการประมงเป็นอาชีพเนื่องจากอยู่ใกล้บริเวณชายฝั่งทะเล เช่น กุ้ง หอย ปู ปลา เป็นต้น นำมาทำการวาดลวดลายคาแรคเตอร์ในรูปแบบลวดลายเส้นตามโครงสร้างและลักษณะรูปร่างจริงของสัตว์น้ำแต่ละชนิด มาใช้ในการออกแบบสร้างสรรค์ลวดลายผ้าพิมพ์ เพื่อโอกาสในการใช้สอยที่เหมาะสม และเพื่อส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนแพรกกหนามแดง โดยสามารถนำลวดลายผ้าดังกล่าวไปใช้งานได้เนกประสงค์เช่น การออกแบบชุดยูนิฟอร์มร้านข้าวใหม่ปลามัน การออกแบบเสื้อที่ระลึก การออกแบบผ้าปูโต๊ะ หรือนำลวดลายไปใช้ต่อการออกแบบเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวด้านอื่นๆ เป็นต้น

1. ผลงานการออกแบบลวดลายผ้าพิมพ์เพื่อส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนแพรกกหนามแดง จังหวัดสมุทรสงคราม (กรณีศึกษาร้านข้าวใหม่ปลามัน)

ผลงานการออกแบบลวดลายผ้าพิมพ์เพื่อส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนแพรกกหนามแดง จังหวัดสมุทรสงคราม (กรณีศึกษาร้านข้าวใหม่ปลามัน) ผู้วิจัยได้สร้างสรรค์ผลงานออกแบบลวดลายผ้าพิมพ์ไว้ 2 รูปแบบ โดยใช้เทคนิคจากการศึกษาการออกแบบลวดลายผ้าพิมพ์ ตามหลักองค์ประกอบศิลป์ ที่ได้ทำการศึกษาในบทที่ 2 มาประยุกต์ใช้ต่อการออกแบบลวดลายและสีสันทันให้มีความเหมาะสมมากที่สุด โดยคำนึงถึงหลักองค์ประกอบศิลป์ในเรื่อง ของ เส้น สี รูปทรง ความสมดุล การซ้ำ การเน้น การเคลื่อนไหว และเอกภาพของงาน ให้มีความสอดคล้องและกลมกลืนกันอย่างสวยงามและเหมาะสมต่อการใช้สอยในรูปแบบต่างๆ

การวางลวดลายจะวางต่อลวดลายตามหลักองค์ประกอบศิลป์การสร้างลวดลายจนเกิดความสวยงามและลงตัวในการออกแบบลวดลาย ทิศทางขององค์ประกอบการจัดวางลวดลายเป็นลักษณะ FOUR WAY คือลวดลายจะสลับ บน-ล่าง ซ้าย-ขวา และใช้ลักษณะการซ้ำลวดลาย แบบ INTERSECTION คือองค์ประกอบทั้งหมดจะถูกเชื่อมต่อกันกลมกลืนกันหมด ลวดลายผ้าพิมพ์ทั้ง 2 ผืนนี้ได้นำลวดลายวาดจากกลุ่มของสัตว์น้ำหรือสัตว์ประมงในพื้นที่ที่นิยมทำการประมงเป็นอาชีพเนื่องจากอยู่ใกล้บริเวณชายฝั่งทะเล เช่น กุ้ง หอย ปู ปลา เป็นต้น และการนำเอาลักษณะของดีของเด่นของชุมชน เช่น ปลาหูช้างคอกหัก ใบชะคราม กะปิ น้ำตาลมะพร้าว เป็นต้น มาทำการวาดลวดลายคาแรคเตอร์ในรูปแบบลวดลายเส้นตามโครงสร้างและลักษณะรูปร่างจริงของสัตว์น้ำแต่ละชนิด แล้วนำมาจัดวางองค์ประกอบภาพในกรอบสี่เหลี่ยม โดยกำหนดทิศทางของการวางส่วนต่างๆ ให้มีการกระจายตามทิศทางโดยรอบที่แตกต่างๆ กันเพื่อให้เกิดความกลมกลืนของภาพและมีความลงตัวให้มากที่สุด

ภาพที่ 1 : ลวดลายผ้าพิมพ์เพื่อส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนแพรกกานแดง จังหวัดสมุทรสงคราม (กรณีศึกษาร้านข้าวใหม่ปลามัน)

ที่มา : ผู้วิจัย

การใช้สีจะเลือกใช้โทนสีโทนที่มีความใกล้เคียงกับสีของสัตว์น้ำแต่ละชนิดและสีของท้องทะเล เพื่อให้ลวดลายผ้าพิมพ์ที่ออกมาสามารถสื่ออารมณ์ถึงท้องทะเลและบรรยากาศเอกลักษณ์ชายฝั่งของพื้นที่ จ.สมุทรสงคราม ได้อย่างเหมาะสม แต่อาจมีการปรับโทนสีเล็กน้อยหรือปรับกลุ่มสีบางส่วนให้มีความสดใสและสวยงามให้ตอบสนองต่อเทรนด์ทางการออกแบบแฟชั่นที่นำมาใช้ด้วยคือ เทรนด์สีแนวโน้มแฟชั่น Spring/Summer 2022 (The Direction of Thai Fashion In The Age of Disruptive - Hybridisation Through Six Fashion Consumer Archetypes ทิศทางแนวโน้มแฟชั่นไทยในปฐมบทแห่งยุคผสมผสานใหม่ ผ่านกลุ่มแม่แบบบุคคลผู้บริโภคแฟชั่น) ของสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิริวัณณวรี นารีรัตนราชกัญญา เป็นกลุ่มสี Thai Tone Colours Trend Spring/Summer 2022 (สีไทยโทนในฤดูกาลSpring/Summer2022 เพื่อให้กลุ่มสีหลักที่นำไปใช้ต่อการพัฒนางานออกแบบนั้นนอกจากสร้างเอกลักษณ์และความสวยงามแล้ว ยังเป็นกลุ่มสีที่สามารถตอบสนองต่อตลาดแฟชั่นในยุคปัจจุบัน และกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่มีความหลากหลายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนแพรกกานแดงต่อการที่นำลวดลายผ้าพิมพ์ไปใช้ในการพัฒนาออกแบบสินค้าแฟชั่นไลฟ์สไตล์อื่นๆได้อีกด้วย

ภาพที่ 2 : รายละเอียดลวดลายผ้าพิมพ์เพื่อส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนแพรกกานแดง จังหวัดสมุทรสงคราม (กรณีศึกษาร้านข้าวใหม่ปลามัน)

ที่มา : ผู้วิจัย

2. การออกแบบผลิตภัณฑ์ไลฟ์สไตล์ จากผลงานการออกแบบลวดลายผ้าพิมพ์เพื่อส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนแพรกกานแดง จังหวัดสมุทรสงคราม (กรณีศึกษาร้านข้าวใหม่ปลามัน) เพื่อการพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวของพื้นที่ชุมชนแพรกกานแดง

การออกแบบผลิตภัณฑ์ไลฟ์สไตล์ จากลวดลายผ้าพิมพ์เป็นการออกแบบเพื่อสร้างแนวทางในการนำเสนอผลงานการออกแบบสร้างสรรค์ที่สามารถนำลวดลายผ้าพิมพ์มาประยุกต์ใช้ต่อยอดออกแบบที่หลากหลายและเพื่อการพัฒนาสู่สินค้าเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและชุมชนแพรกกานแดงในรูปแบบต่างๆ การออกแบบลวดลายผ้าคลุมไหล่และเสื้อพนักงานร้านข้าวใหม่ปลามันหรือเสื้อที่ระลึก เป็นการออกแบบลวดลายโดยใช้ลวดลายจากกลุ่มของสัตว์น้ำหรือสัตว์ประมงในพื้นที่นิยมทำการประมงเป็นอาชีพเนื่องจากอยู่ใกล้บริเวณชายฝั่งทะเล เช่น กุ้ง หอย ปู ปลา เป็นต้นและลวดลายวาดจากกลุ่มของของดีของเด่นในพื้นที่ชุมชนแพรกกานแดงและพื้นที่โดยรอบบริเวณ จ.สมุทรสงคราม มาใช้ในการสร้างสรรค์ลวดลาย เช่น ปลาหูช้างคอกหัก แข่งปลาทุสาน ใบชะคราม ยอดหนามพุดอง กะปิคลองโคลน น้ำตาลมะพร้าว เป็นต้น นำมาทำการวาดลวดลายคาแรคเตอร์ในรูปแบบลวดลายเส้นตามโครงสร้างและลักษณะรูปร่างเหมือนจริง เพื่อใช้ในการออกแบบลวดลาย โดยใช้หลักองค์ประกอบศิลป์ ในเรื่อง ของ เส้น สี รูปทรง ความสมดุล การซ้ำ การเน้น การเคลื่อนไหว และเอกภาพของงาน ให้มีความสอดคล้องและกลมกลืนกันอย่างสวยงามและเหมาะสมต่อการใช้สอยในรูปแบบต่างๆ การใช้สีจะเลือกใช้โทนสีโทนที่มีความใกล้เคียงกับสีของสัตว์น้ำแต่ละชนิดและสีสันจากของดีของเด่นในชุมชน เพื่อให้ลวดลายผ้าพิมพ์ที่ออกมาสามารถสื่ออารมณ์ถึงท้องทะเลและบรรยากาศเอกลักษณ์พื้นที่ชุมชนแพรกกานแดง จ.สมุทรสงคราม ได้อย่างเหมาะสม แต่อาจมีการปรับโทนสีเล็กน้อยหรือปรับกลุ่มสีบางส่วนให้มีความสดใสและสวยงามให้ตอบสนองต่อเทรนด์ทางการออกแบบแฟชั่นที่นำมาใช้ด้วยคือ เทรนด์สีแนวโน้มแฟชั่น Spring/Summer 2022 (The Direction of Thai Fashion In The Age of Disruptive - Hybridisation Through Six Fashion Consumer Archetypes ทิศทางแนวโน้มแฟชั่นไทยในปฐมบทแห่งยุคผสมผสานใหม่ ผ่านกลุ่มแม่แบบบุคลิกผู้บริโภคแฟชั่น) ของสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิริวัณณวรี นารีรัตนราชกัญญา

ภาพที่ 3 : รายละเอียดการออกแบบลวดลายผ้าพิมพ์เพื่อส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนแพรกกานแดง จังหวัดสมุทรสงคราม (กรณีศึกษาร้านข้าวใหม่ปลามัน) เพื่อการพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวของพื้นที่ชุมชนแพรกกานแดง
ที่มา : ผู้วิจัย

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเพื่อการออกแบบลวดลายผ้าพิมพ์เพื่อส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนแพรกกานแดง จังหวัดสมุทรสงคราม (กรณีศึกษาร้านข้าวใหม่ปลามัน) โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาดังแต่ข้อมูลทั้งภาคเอกสารและภาคสนามในการทราบถึงข้อมูลพื้นที่ชุมชนแพรกกานแดงและบริเวณโดยรอบ จ.สมุทรสงคราม เพื่อหาเอกลักษณ์หรือความน่าสนใจของชุมชน เพื่อมาประกอบในการพัฒนาสร้างสรรค์ผลงานการออกแบบลวดลายผ้าพิมพ์ โดยผู้วิจัยได้ทราบถึงลักษณะพื้นที่ของชุมชนที่อาศัยอยู่ทั้งบริเวณพื้นที่น้ำจืดและน้ำเค็มทำให้การประกอบอาชีพของคนในพื้นที่ส่วนใหญ่เกี่ยวกับการเพาะปลูกและการประมงการ ซึ่งคนในชุมชนได้นำสิ่งต่างๆ เหล่านี้ภายในพื้นที่มาพัฒนาแปรรูปสร้างงานสร้างรายได้แก่ชุมชน เช่น การประมงสัตว์น้ำเพื่อประกอบอาหารและแปรรูปเช่น กะปิ หรือเกลือสมุทร การเพาะปลูกพืชพื้นถิ่นเช่นใบชะคราม หนามพุดอง น้ำตาลมะพร้าว เป็นต้น ซึ่งสิ่งของเหล่านี้ถือเป็นของดีของเด่น ของขึ้นชื่อและเป็นที่รู้จักของคนทั้งประเทศว่าดีและมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของชุมชนและพื้นที่บริเวณโดยรอบ ผู้วิจัยจึงได้นำเอาเอกลักษณ์ดังกล่าวนี้มา

พัฒนาปรับใช้ต่อการสร้างสรรค์ลวดลายผ้าพิมพ์ที่แสดงเอกลักษณ์ของชุมชน โดยใช้รูปแบบการวาดลวดลายเส้นโครงสร้างจากรูปแบบของสิ่งต่างๆ และนำมาประกอบการสร้างสรรค์ลวดลายโดยใช้วิธีการสร้างสรรค์ลวดลายตามหลักองค์ประกอบศิลป์และการออกแบบลวดลายผ้า จนเกิดความสวยงามและเกิดประโยชน์การใช้สอยที่สามารถนำไปพัฒนาต่อยอดเป็นงานสร้างสรรค์ทางการออกแบบและการใช้ประโยชน์ในด้านอื่นๆ อีกทั้งยังเป็นองค์ความรู้และเป็นแนวทางที่สามารถนำไปพัฒนาชุมชนให้เกิดการเรียนรู้และการต่อยอดในการสร้างสรรค์ผลงานที่ส่งเสริมรายได้แก่ชุมชนและการท่องเที่ยวของชุมชนแพรทนามแดงได้ในอนาคตอีกด้วย

อภิปรายผลวิจัย

จากกระบวนการศึกษาสู่การออกแบบสร้างสรรค์ลวดลายผ้าพิมพ์เพื่อส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนแพรทนามแดง จังหวัดสมุทรสงคราม (กรณีศึกษาร้านข้าวใหม่ปลามัน) ผู้วิจัยได้พบว่าแนวทางการศึกษาและการสร้างสรรค์ที่นำมาประยุกต์ใช้ ในการออกแบบลวดลาย เป็นการหยิบนำหลักองค์ประกอบศิลป์ทางการออกแบบลวดลายและแรงบันดาลใจจากความงามและสิ่งรอบตัวที่พบเห็นในพื้นที่โดยรอบ ชุมชนแพรทนามแดงและเขตอัมพวา มาใช้ในการออกแบบลวดลายผ้าพิมพ์ที่มีความสวยงามและสร้างเอกลักษณ์ต่อชุมชนได้อย่างน่าสนใจ ซึ่งสอดคล้องกับ กระบวนการคิดและการสร้างสรรค์ของผลงานวิจัย เรื่อง รูปแบบลวดลายผ้าบาติกในกลุ่มจังหวัดอันดามัน ของ โสภณ ศุภวิริยากร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต, 2552. ซึ่งเป็นการออกแบบลวดลายผ้าบาติก จากการศึกษาลวดลายจากธรรมชาติในพื้นที่อันดามัน ได้แก่ ดอกไม้ สัตว์ทะเล พืชพื้นถิ่น เป็นต้น นำมาทำการออกแบบสร้างสรรค์ลวดลายตามหลักองค์ประกอบศิลป์และความงาม สอดคล้องกับกระบวนการสร้างสรรค์ลวดลายของผู้วิจัย แต่จากแนวทางที่สอดคล้องในด้านการออกแบบลวดลายดังกล่าว ผู้วิจัยได้มีแนวคิดเพิ่มเติมในการสร้างแนวทางการวิเคราะห์สีทางการออกแบบ จากแรงบันดาลใจผสมผสานกับเทรนด์แนวโน้มแฟชั่น Spring/Summer 2022 (The Direction of Thai Fashion In The Age of Disruptive - Hybridisation Through Six Fashion Consumer Archetypes ทิศทางแนวโน้มแฟชั่นไทยในปฐมบทแห่งยุคผสมผสานใหม่ ผ่านกลุ่มแม่แบบบุคคลผู้บริโภคแฟชั่น) ของสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิริวัณณวรี นารีรัตนราชกัญญา มาใช้ร่วมในการสร้างสรรค์ผลงานเพิ่มเติมด้วยเพื่อให้ผลงานที่ออกมามีความร่วมสมัยและตอบโจทย์ผู้บริโภคในยุคปัจจุบันได้อย่างเหมาะสมในด้านสีสันทันและความงาม

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยได้สร้างสรรค์ลวดลายผ้าพิมพ์เพื่อส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนแพรทนามแดง จังหวัดสมุทรสงคราม (กรณีศึกษาร้านข้าวใหม่ปลามัน) ซึ่งรูปแบบของการศึกษาเอกลักษณ์หรือการนำแรงบันดาลใจจากของดีของเด่นที่ขึ้นชื่อภายในชุมชน นำมาใช้ในการออกแบบสร้างสรรค์นั้นเป็นเพียงแค่บางส่วนที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ต่อการออกแบบสร้างสรรค์ลวดลายได้ ยังมีเอกลักษณ์ของชุมชนอีกหลายลักษณะเช่น ความเชื่อ สถาปัตยกรรม ชาติพันธุ์ เป็นต้น ที่มีความหลากหลายและมีความน่าสนใจที่แตกต่างประเด็นกันออกไป ล้วนสามารถนำมาพัฒนาและประยุกต์ใช้ต่อการสร้างสรรค์งานออกแบบที่มีความหลากหลายได้ทั้งสิ้น อยู่ให้ผู้สนใจศึกษาจะหยิบจับเรื่องใดนำมาประยุกต์ใช้และถ่ายทอดออกมาในลักษณะใด จนเกิดประโยชน์ต่อการสร้างองค์ความรู้และการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนให้แก่ชุมชนแพรทนามแดง จ.สมุทรสงคราม

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม , กระทรวงอุตสาหกรรม, (2557). *คู่มือเสริมสร้างคุณภาพและมาตรฐานสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ประเภทผ้าและเครื่องแต่งกาย*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ.
- ภุชงค์ จันทวิช. (2524). *การออกแบบลวดลายผ้าและเทคนิคการพิมพ์*. กรุงเทพฯ: สหประชาพาณิชย์.
- มหาวิทยาลัยศิลปากร (โครงการพัฒนาผ้าพื้นเมืองในทุกจังหวัดของประเทศ), (2543). *ผ้าทอพื้นเมืองในภาคกลาง*. กรุงเทพฯ: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน) .
- สกนธ์ ภูงามดี. (2545). *การออกแบบการพิมพ์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วาดศิลป์.
- สาคร ชลสาคร. (2548). *วัสดุที่ใช้ตกแต่งและผลิตเสื้อผ้า*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สายธาร.
- อุษา เอื้อจิตราเจริญ และคณะ. (2524). *การพิมพ์ผ้า*. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม.กองอุตสาหกรรมสิ่งทอ.
- อ้อยทิพย์ พลศรี. (2545). *การออกแบบลวดลาย*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พริ้นติ้ง เฮ้าส์.
- อัจฉราพร ไสละสุต. (2524). *การออกแบบลวดลายและเทคนิคการพิมพ์ผ้า*. กรุงเทพฯ: สหประชาพาณิชย์